



Počivamo li zaista u miru? Prof. dr. sc. Ivica Grković o doniranju tijela nakon smrti: "Kad sam rekao da moramo zvati novinare da se piše o manjku doniranih tijela, bojali su se da će me proglasiti grobarom - a danas se mnogi odlučuju za plemenit čin donacije tijela u obrazovne svrhe"

Nakon niza godina oskudice doniranih tijela, prof. dr. sc. Ivica Grković ističe današnju bolju situaciju i svijest o važnosti plemenita čina donora vlastitih tijela, koji time omogućuju optimalan praktični rad studentima Medicinskog fakulteta

AUGUSTIN MARKOTA / Foto: Igor Jakšić, Pexels — 19. studenoga 2025. 19:47



Dalmacija Danas se kroz ciklus članaka pod nazivom "Počivamo li zaista u miru? Zdravstveni, etički i pravni aspekti odnosa prema ljudskom tijelu nakon smrti" bavi manje poznatim, često tabuiziranim te zdravstveno i pravno zanimljivim dijelovima odnosa prema ljudskom tijelu nakon smrti. Istražit ćemo kakvi su pravni okviri postupanja prema ljudskom tijelu nakon smrti, što se u zdravstvenom i teološkom smislu smatra mirnim počivanjem i koja je najčešća zona

Naš je posljednji sugovornik u ovome serijalu prof. dr. sc. **Ivica Grković**, redoviti profesor i dugogodišnji pročelnik Katedre za anatomiju na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Nakon studija u Hrvatskoj i znanstvenog usavršavanja u Australiji (Sveučilište u Melbourneu), gdje je radio kao *lecturer* i *senior lecturer*, 2000-ih se vraća u Split, pokreće razvoj nastave i laboratorija te vodi Katedru. Iza njega stoje istraživanja iz neurobiologije autonomnog živčanog sustava,

anatomije i medicinske edukacije, suautorstvo multimedijskog sustava An@tomedica i uređivanje sveučilišnih udžbenika.



Ivo Grković

Krenimo od početka: što mora napraviti osoba koja odluči donirati svoje tijelo nakon smrti?

Dioklecijanov 29, Solin
+385 98 173 3854
www.vipsservis.hr

**Popravak karoserije
bez lakiranja – brzo,
precizno i trajno**

- Osobe koje oduče donirati tijelo pojedinačni su živeći donatori. Otkad sam došao u Split – prije dvadesetak godina – više od trideset osoba odlučilo je donirati svoje tijelo nakon smrti te poduzelo pravne i administrativne postupke da se to ostvari. Kad sam došao na splitski fakultet, imali smo veliku oskudicu tijela; živio sam i radio u Melbourneu, gdje smo imali obilje tijela na raspolaganju za edukaciju i stručna osavršavanja – a ovdje smo imali jedno staro tijelo, još iz

Zagreba. Kad sam postao pročelnik katedre, rekao sam: "Zvat ću novinare i zamoliti da se o ovome piše; manjak tijela je ogroman problem, nemamo na čemu podučavati naše studente."

Iskreno, kolege su bili vrlo skeptični, govorili su - tek si došao iz Australije, proglasit će te nekom vrstom grobara, bilo je raznih epiteta, ali nisam se dao smesti. Nakon tog članka ljudi su se počeli javljati i nuditi doniranje cijelog tijela nakon smrti. Danas imamo zakladu anatomske donacije: punoljetna osoba, pri punoj svijesti, izjavljuje da nakon smrti donira tijelo Medicinskom fakultetu u Splitu u obrazovne i stručno-edukacijske svrhe — studiranje anatomije ljudskog tijela — potpiše to i obavijesti bližnje.

Što sve stoji u toj izjavi i kako izgleda formalni dio?

- Dogovori se i što osoba želi nakon što se tijelo upotrijebi u radu sa studentima: polaganje u našu grobnicu na Lovrincu ili povrat tijela obitelji. Izjava se ovjerava kod javnog bilježnika i ostaje u našoj evidenciji dok osoba ne umre. Rodbina nema zakonsku obvezu ovo ispoštovati, iako se cijela procedura provodi pri punoj punoj svijesti darivatelja, što se verificira i pri potpisivanju kod javnog bilježnika. Većina, ipak, ispoštuje odluku darivatelja.



A kad osoba premine – što se događa s tijelom, korak po korak?

- Obave se sve uobičajene sprovodne procedure i ispraćaj, ali umjesto da se položi u grobnicu, tijelo bude dopremljeno kod nas. Što prije provedemo kemijsku fiksaciju svih tkiva u tijelu, čime se sprječavaju normalni procesi raspadanja. Cijeli proces potpune zaštite tijela traje gotovo godinu dana, nakon čega se tijelo može početi koristiti tijekom praktične nastave na anatomiji koja se provodi u dvorani za anatomske sekcije. Tijela se za ovu svrhu koriste najčešće iduće četiri godine. Za potrebe nastave iz anatomije tijelo se otvara, prikazuju se različiti dijelovi, seciraju se ruke i noge, ali se dijelovi tijela ne odvajaju jedni od drugih – radi se klasična anatomska sekcija po pravilima struke. Studenti samostalno seciraju pod našim nadzorom i tako se uče vještini upotrebe skalpela i pincete te nadgledanja tkiva. Podučavamo ih i brojnim praktičnim kliničkim vještinama kao što su šivanje, davanje injekcija, izvođenje intubacije i kateterizacije i slično, i to već na prvoj godini.

Kako potom zbrinjavate posmrtnu ostatku?

- Praktični sam kršćanin i vjerujem da je jedno od blaženstava – što stoji i u Bibliji – pokojnoga ukopati, i to ispoštujemo. Tijekom sekcije se najviše uklanja masno tkivo – ono ide u medicinski otpad – a sve drugo što ostane najčešće kremiramo, o našem trošku. Nedavno smo bili na Lovrincu pa sam snimio kako izgleda grobnica Medicinskog fakulteta: odmah do zajedničke grobnice dragovoljaca Domovinskog rata. U našoj su grobnici popisani svi koji su donirali tijelo, s prikladnim natpisom.



Ivica Grković

Često spominjete da je "anatomska sekcija odgođeni ukop". Što to znači u praksi?

- Odgoda ukopa u pravilu traje četiri do pet godina, a ispraćaj se obavi odmah nakon smrti. Nama je to dragocjeno jer studenti o građi ljudskog tijela dobiju drukčiji, puno stvarniji dojam: kada opipate mišić, tetivu i slično, to je nužno za razumijevanje, a ne samo memoriranje — tako dobijete kompletnu sliku ljudske anatomije.

Koliko donacija zaprimate i postoje li neka ograničenja?

- U pravilu dobijemo do tri tijela godišnje. Ali kapaciteti zgrade na patologiji — rađena je '84. za 45 studenata medicine i ništa više — danas su premali jer imamo oko deset puta više studenata svih područja: u dvorani za anatomske sekcije našeg fakulteta svake godine oko 450 studenata provede jedan do tri mjeseca. Tijela se, premda su fiksirana, zbog toga brzo promijene i počnu propadati pa ih je potrebno redovito zamjenjivati novima. Osim toga, kad je tijelo u cijelosti secirano, na njemu se može učiti i podučavati, ali ne i dalje secirati. Stoga se držimo okvirnog roka od četiri godine rada s tijelom, nakon prve godine pripreme tijela.

Koliko tijela trenutno imate i što kada ih morate odbiti?

- Trenutno imamo četiri tijela koja studenti mogu koristiti za učenje. Naši kapaciteti skladištenja i čuvanja tijela su jako limitirani pa se događa da nekad moramo odbiti tijelo jer nemamo gdje s njim, ali kako smo vezani donacijskim ugovorom s tim ljudima, svakako pokrijemo trošak kremacije i ukopa. Nije krivica donatora što nismo mogli prihvatiti tijelo.

Ima li kriterija za odbijanje donacije?

- Postoji. Ako je donor baš pretjerano debeo — imali smo osobu od 150 kilograma — tada je fiksacija gotovo nemoguća, a bez nje nije moguća ni anatomska sekcija. I drugo: donor ne smije umrijeti od neke zarazne bolesti.

Kako izgleda identifikacija i tko je nadležan za dokumente pokojnika?

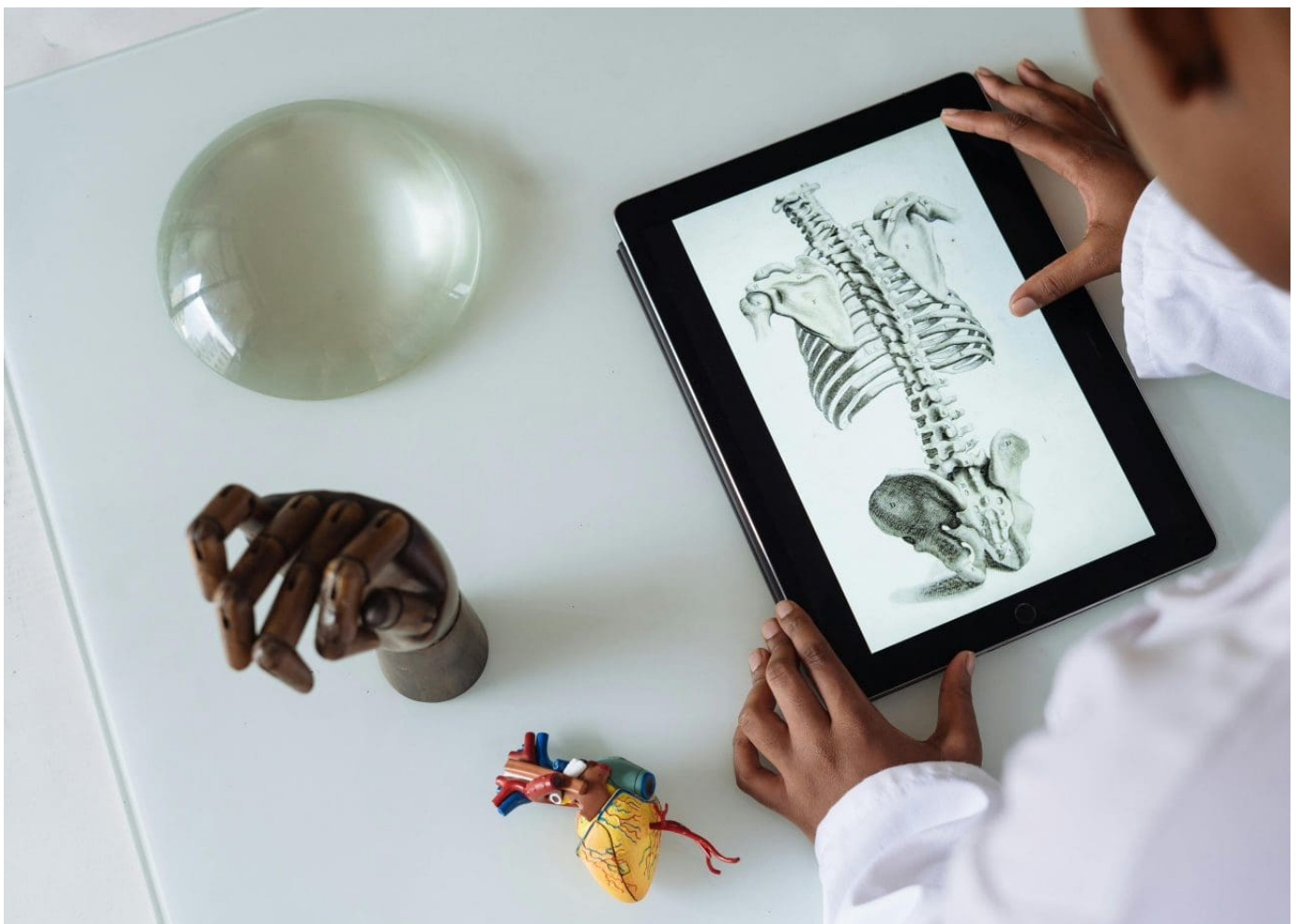
- Kad tijelo dođe, uz njega ide osobna iskaznica i ono se identificira; sve podatke čuva naša pravna služba, a osim njih i mi na Katedri imamo kompletnu dokumentaciju za svakog donatora. Jedina ovlaštena osoba koja upućuje donora u pravni postupak donacije je tajnica fakulteta. Ljudi ponekad dođu kod nas na Katedru jer ih zanima što će biti s njihovim tijelom; ako žele, ponudim im i da vide kako gdje se tijela čuvaju i kako se koriste u praktičnoj nastavi. Trudimo se biti potpuno transparentni i otvoreni javnosti u vezi s našim radom s ljudskim posmrtnim ostacima. Smrt i mrtva tijela se u javnosti vrlo često stigmatiziraju, pa su obavijeni velom tajne.

Kako osiguravate to da studenti etično postupaju s ljudskim tijelom i razumiju važnost svojega rada?

- Odmah na početku akademske godine držim predavanje studentima medicine — u središtu je etika rada i ponašanja u dvorani za sekciju. Zadnji veliki skandal koji prepričavam studentima je slučaj od lani, na Harvardu (Harvard morgue): ilegalno su prodavani dijelovi ljudskih tijela preko Facebooka! Takvo skandalozno ponašanje i bolesno postupanje nanosi nevjerojatno veliku štetu ugledu anatomije kao struke, kao i ustanovama u kojima se takve stvari događaju. Najpoznatiji povijesni slučaj je onaj dvojice kriminalaca koji su početkom 19. stoljeća u Škotskoj ubijali ljude i prodavali tijela instituciji koja se bavila kirurškom edukacijom; jednoga su osudili i objesili, a njegov kostur se i danas nalazi na Anatomskom institutu u Sveučilišta u Edinburghu — za kaznu. U Sjedinjenim državama postoji tržište dijelova tijela i organa; ne postoji zakon kojim bi se zabranila prodaja, pa su počinitelja u tom harvardskom slučaju optužili za nelegalnu prodaju ukradenih

stvari – 'illegally purchased goods', jer u SAD-u ne postoji zakonski okvir koji bi ovo predvidio i sankcionirao, za razliku od Engleske, koja je, nakon spomenutog slučaja, donijela zakon kojim se regulira tko uopće smije i na kakav način koristiti ljudsko tijelo nakon smrti (tzv. Anatomy Act iz 1832. godine).

Studentima na sve navedeno ukazujem jer ulaskom u dvoranu za sekciju oni postaju dionici rada i učenja s ljudskim postmrnim ostacima; zato im je jasno zašto ne smiju unositi mobitele. Slike s ljudskom rukom, naprimjer, znale su se pojaviti na Facebooku – to je apsurdno, ne ide vam u glavu što čovjeku može pasti na pamet i u sekundi dovesti u pitanje ugled koji je fakultet i naša Katedra gradila godinama.



Kršćanin ste. Zašto biste, iz te perspektive, govorili u prilog doniranju tijela?

- O ovom pitanju bilo je govora u članku koji je objavljen u Glasu Koncila iz siječnja 2017. godine, a tiče se stajališta Katoličke crkve o doniranju tijela pokonika. Preporučujem da svi zainteresirani pročitaju odgovor na upit čitatelja o toj temi. Odgovor je napisao prof. **Šimun Bilokapić**, donedavni dekan KBF-a u Splitu. Stav Crkve je da to ne zabranjuje, dapače, čin doniranja tijela spominje se u

kontekstu oblika sebedarja nakon vlastite smrti. Spominje se i **Franjo Asiški**: kad je kao student obolio od kuge, u oporuci je ostavio jasne odredbe o tijelu — 'prepustiti tijelo u ruke studenata' kako bi ga mogli rezuckati prema nahođenju. Kao katoliku mi je to važno. Za razliku od islama i Židova, gdje postoje zapreke — negdje i obveza ukopa u roku od 24 sata i nije dopušteno seciranje — medicinski fakulteti u tim dijelovima svijeta imaju problem zbog nemogućnosti upotrebe tijela u praktičnoj nastavi iz anatomije. Mene vjera uči da je nakon smrti tijelo zapravo ostatna materija i da je duša negdje drugdje; zemni će se ostaci ionako s vremenom 'nestati', što će se dovršiti uskrsnućem mrtvih. U kojem ćemo obliku uskrsnuti, ne znamo, ali to sigurno neće biti ono tijelo koje je čovjek imao u trenutku smrti. Ako tijelo može koristiti nakon smrti — a može — onda je to plemenit čin, jednako kao i darivanje organa.

Imate li ikakva saznanja tko su zapravo donatori tijela?

- Među donatorima je bilo vrlo viđenih ljudi, prepoznatljivih u svakodnevnom životu, no mi imamo zadatak strogo čuvati njihov identitet i dignitet, tako da studenti nikad ne saznaju porijeklo i osobne podatke o konkretnom donoru. U svakom slučaju, to nisu neki ljudi s ruba društva ili 'desperadosi' koji si ne mogu priuštiti troškove ukopa nakon smrti.

Kako doživljavate razliku između dvorana za sekciju u Melbourneu i u Splitu?

- U Melbourneu je tijela bilo puno više — ponekad gotovo da nismo znali što s njima — a u Splitu smo jedno kratko vrijeme imali manjak. To iskustvo me natjeralo da javnosti objasnim koliko je doniranje važno za kvalitetu nastave.

Kakva je danas situacija s donacijama i što bi bilo optimalno za nastavu?

- Danas više nemamo manjak tijela — na popisu donatora je više od 40 osoba. To je dragocjena zaklada koja garantira da ćemo u budućnosti imati dovoljno tijela za naš optimalni praktični rad. S obzirom na broj studenata, bilo bi dobro da radimo s 5–6 tijela godišnje. Ali problem su kapacitet zgrade i veličina dvorane za sekciju — imamo na raspolaganju samo četiri stola — a to se u dogledno vrijeme vjerojatno neće značajno mijenjati. Ipak, pažljivim planiranjem nastavnih termina i izbjegavanjem dupliranja nastavnih turnusa uspijevamo s trenutnim kapacitetima osigurati kvalitetnu nastavu na Anatomiji.

Još jednom bih želio istaknuti našu veliku zahvalnost svim prošlim i budućim donorima jer, kao što glasi na našoj grobnici na Lovrnicu, svojim velikodušnim činom postaju važna poveznica

između nas i znanja.

Počivamo li zaista u miru? Stručnjaci kažu da se prema pokojnicima odnose s najvećim poštovanjem, ali manjak grobara i mogućnosti izbora načina pogreba donose ozbiljne probleme

Počivamo li zaista u miru? Don Ante Žderić o dilemama i strahovima umirućih: "Čovjeku treba vrijeme za tugovanje i oproštaj, a u beznađu i manjku vjere mnogi se znaju zapitati – što ako naprijed nemamo gdje, a nazad nemamo kome?"

Počivamo li zaista u miru? Manjak obdukcija često je rezultat nepovjerenja i nepoznavanja posla patologa, a prakse u Europi i svijetu drastično se razlikuju

Počivamo li zaista u miru? Povreda mira pokojnika oskrnjivanjem grobnih mjesta najčešće se događa zbog imovinskih razloga i pod utjecajem alkohola

Počivamo li zaista u miru? Trend kremiranja u Hrvatskoj raste, ali infrastruktura ne prati želje mnogobrojnih pokojnika i njihovih obitelji

Počivamo li zaista u miru? Dr. Toni Lozančić: "Organi jednog donora mogu spasiti život čak osam ljudi, a ne postoji veći izraz ljubavi prema bližnjemu od toga da daruje dio sebe za spas i ozdravljenje druge osobe"

*Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz
Programa poticanja novinarske izvrsnosti*

Moja reakcija na članak je...



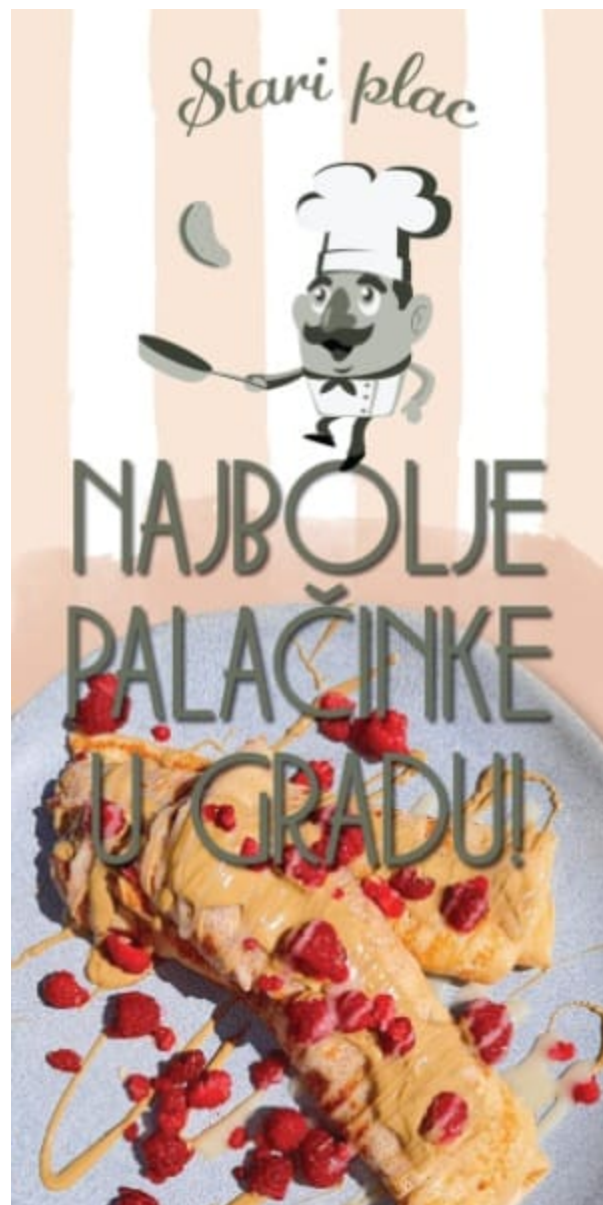
NAPIŠI, DOJAVI, SLIKAJ,
UKAŽI... BUDI DIO NAS.





[Varaždin] Imate oštećenje zuba? Krunice su idealno rješenje! Iskoristite popust od 20%

Oglas



NAJNOVIJE VIJESTI



14
min

Doznali smo što se događa s Coxom: Kafić ispod Trstenika "okupirao" je skvoter, poznati Splitsanin, a sprema se rušenje...



2

sat

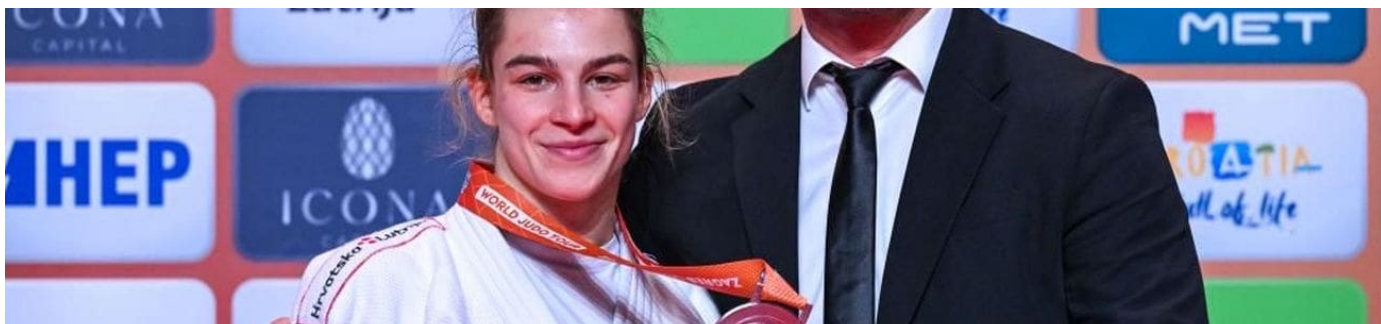
Farmeri dočekali dame na svom terenu: Željko zaplakao, Roberta šokirala frizura, a Josip otkrio favoritkinju!



2

sat

Australija zabranila društvene mreže mlađima od 16 godina



2

sat

Ana Viktorija Puljiz srebrna, a Helena Vuković brončana na Grand Prix Zagreb



NAJČITANIJE VIJESTI



Poznato je tko će Splitskane s Rive uvesti u Novu 2026. godinu

19. studenoga 2025. 12:42



Meri Goldašić: 'Istina je, razvodim se'

19. studenoga 2025. 10:32



Stanari splitskog kvarta ogorčeni: "Zelena površina pretvara se u parking kamiona – radovi su protuzakoniti"

19. studenoga 2025. 09:30



Tuga u Dugopolju: Na posljednji počinak ispraćen Željko Perišić

19. studenoga 2025. 16:57



Pogledajte snimku pucnjave. Policija puca po pljačkašima: Jedan mrtav i bačen iz auta?!

19. studenoga 2025. 10:03



Oglasila se policija o požaru u zgradi Vjesnika



Skupina mlađih osoba na obavijesnim razgovorima u policiji zbog požara u zgradi Vjesnika



Vozač u Splitu upravljao bez dozvole i odbio test na drogu



Siva zona kućnih nereda u Hrvatskoj

Rodilište, dom i pravni problemi – između straha, povjerenja i praznine u propisima



Šef vatrogasaca: "Najgori dio dana? Pa cijeli dan mi je bio koma"



Planinar se spuštao niz Biokovo kada je nastao odron. Prava je sreća da ispod nije bilo nikoga

 **DALMACIJA**
DANAS



[UVJETI KORIŠTENJA](#) [PRAVILA O PRIVATNOSTI](#) [PRODAJA I MARKETING](#) [IMPRESSUM](#)

[KONTAKT STRANICA](#) [CJENIK](#) [CJENIK-IZBORI](#)

© 2025 Dalmacija danas. Sva prava pridržana.